

Wind en vuur

De uitvinding van de stoommachine door James Watt lag aan de basis van de Industriële Revolutie. De overgang van wind naar vuur markeerde ook de overgang van traditionele nijverheid naar moderne industrie. De eerste kennismaking van de Nederweertenaren met stoom was rond 1850, toen de stoombootdienst van Maastricht naar Den Bosch dagelijks door het Nederweeter kanaal voer.

Eeuwenlang had Nederweert alleen maar windmolens, watermolens en rosmolens (aangedreven door een ros of paard) gekend. In 1850 probeerde houtzager Coumans om zijn windmolen te moderniseren met een stoommachine, maar dat mislukte. Twee jaar later introduceerde de Nederweeter ondernemer Jan Mathijs Bruekers wél de eerste stoommachine in Nederweert. Pal op de oever van Kanaal Zuid-Willemsvaart stichtte hij een door stoom aangedreven 'koren-, schors-, en oliemolen'. Dat ging overigens niet bepaald van een leien dakje. De gezamenlijke molenaars van Weert en Nederweert (waar zich toen in totaal 18 koren- en oliemolens bevonden) lieten een krachtige tegenstem horen. Zij richtten een tranentrekkende petitie aan het provinciebestuur. Men vond de stoommachine een bedreiging voor de werkgelegenheid, valse concurrentie, te dicht op de kanaaloevers staan en vanwege het explosiegevaar een bedreiging voor de omgeving. Men vreesde dat de bestaande molenaars, en ook de transporteurs van koren en meel, brodeloos zouden worden. Slechts een handjevol inwoners zouden positief zijn over de komst van de stoommachine. Niettemin kwam de stoommolen van Bruekers er. De nieuwgebouwde stoommolen van 8 PK kreeg van de Nederweertenaren al gauw de naam 'De Vuurmolen'. Het was immers het vuur waarmee water tot stoom werd gekookt en waarmee vervolgens de turbine van de molen werd aangedreven. Ongetwijfeld heeft deze innovatie destijds grote indruk gemaakt op de bevolking.

In dezelfde tijd, om precies te zijn in 1859, kreeg de Nederweeter ondernemer Winckels vergunning om op de oevers van diezelfde Zuid-Willemsvaart een grote pannen- en plauzenbakkerij te stichten. Aan deze kerami-

Een stoomboot in de Zuid-Willemsvaart bij Weert, omstreeks 1830.

Illustratie (detail) van Philippe van Gulpen.

sche industrie dankt het industrieterrein 'Panneweg' haar naam. 'De Vuurmolen' was toen al niet meer in bedrijf want al binnen een decennium stopten haar activiteiten. De reden moet gezocht worden in technische problemen. Wel staat vast dat met de komst van de stoommachine van Bruekers een onomkeerbaar proces van industrialisatie was ingezet. In de daarop volgende jaren werden de meeste molens in Nederweert voorzien van stoommachines zodat er ook bij windstilte kon worden gemalen. Nog later deden diesel- en electromotoren hun intrede. Hoewel de stoommolen aan het kanaal ontmanteld werd, bleef de bijbehorende woning 'De Vuurmolen' heten. Bij de kanaalwerkzaamheden rond 1920 werden de laatste resten van de gebouwen afgebroken en verdween ook de naam. Nu ligt op die plek het viaduct van de Randwegbrug.

'De Vuurmolen' wordt in 2017 de naam van het nieuwe bedrijventrum aan de Panneweg. De naam herinnert niet alleen aan de historische betekenis van deze locatie maar is ook synoniem voor het 'vuur' of passie van de Nederweeter ondernemers van het eerste uur. Een 'vuur' dat voortleeft tot in de huidige tijd bij de ondernemers van dit bedrijventrum.

Alfons Bruekers